

אולימפיאדת הלשון העברית השלישית

החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית

תשפ"ד

שאלון הגמר

כיתות ז'-ט'

שם פרטי ומשפחה: _____ מספר תעודת זהות: _____

כיתה: _____ בית ספר: _____

הנחיות: קראו את השאלות בקפידה. יש לכתוב את התשובות על דפי
השאלונים בכתב ברור.
מותר להשתמש בעט או בעיפרון.

אין להשתמש בחומרי עזר

1. נועה קירל שרה: "זה רק אני, הפאז' והחום של ישראל".

מהי החלופה העברית שקבעה האקדמיה ללשון העברית למילה פֶּאזִיץ'?

א. ציודן

ב. אצטלה

ג. פונדה

ד. כופתה

ה. תיקון

2. בהשראת עיסוקה קראה שירה לארבעת ילדיה: יוגב, ניר, יניב ועידית. מהו עיסוקה

של שירה?

א. מהנדסת

ב. רופאה

ג. חקלאית

ד. צורפת

ה. טייסת

3. מה משמעות הצירוף בְּהֶרֶף עֵין? _____

4. מה משמעות המילה אֶמְתָּלָה? _____

5. מה משמעות המילה גִּשְׁפִּנְקָה? _____

6. איזה פריט סביר להניח שלא תמצאו במכון יופי?

א. תְּרָפִיז   ב. תְּקֵלִיף   ג. תְּחָפִיף   ד. תְּקָרִישׁ   ה. תְּרָחִיץ

7. רק ארבע מחמש המילים שלפניכם יוצרות צירוף עם מילה משותפת שאינה ברשימה. איזו מילה מהרשימה אינה יוצרת צירוף עם המילה המשותפת? אפשר להטות את המילים ברשימה.

א. מורה

ב. פריצה

ג. ארץ

ד. חול

ה. אבן

8. איזו מילה יוצאת דופן? נמקו את תשובתכם.

א. פְּעִמִּים   ב. שְׁנֵתִים   ג. רְגָלִים   ד. שְׁבוּעִים   ה. אֲלֵפִים

נימוק: _____

_____

9. לפניכם צמד מילים המבטא יחס משמעות מסוים: **אבטיח – מקְשָה**.

איזה צמד מילים מבטא את אותו יחס המשמעות?

א. עינב – גפן

ב. תפוח – קטיף

ג. תאנה – דבלה

ד. זית – שְׁמֶן

ה. תפוז – פרדס

10. השלימו את הביטוי:

אם בארזים נפלה שלהבת _____

11. א. באיזה ביטוי אין כל שיבוש?

א. ליישב את ההדורים

ב. עשה לילות כימים

ג. רקם עור וגידים

ד. שוקד על שמריו

ה. פסח על שני הסעיפים

ב. בחרו שניים מהביטויים המשובשים וכתבו את הנוסח הנכון שלהם.

---

12. לפניכם שלושה צמדים בעלי מכנה משותף.

א. השלימו את המילה החסרה בצמד הרביעי (אין צורך לנקד את המילה).

• יום – יָם

• חוב – חוֹבָה

• כת – כְּתָה

• _____ – צְפִיָּה

ב. מה המכנה המשותף?

---

13. לפניכם רשימת מילים:

רִבֵּעַ, מַעֲשֵׂר, אַחַדוּת, תְּמָנוֹן, מְשָׁנָה, שְׁבוּעוֹת

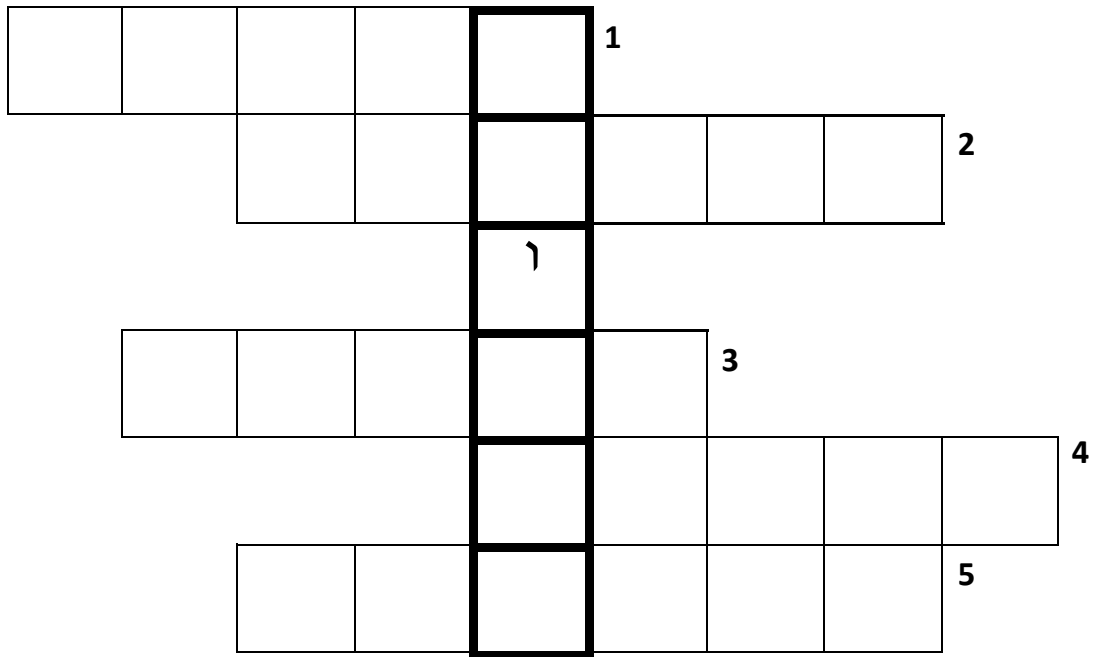
מה משותף לכל המילים?

---

14. מי אני ומה חידשתי?

לפניכם תשבץ המורכב מחידושי מילים של אחד ממחדשי הלשון. כל חידושי המילים בתשבץ נקלטו בעברית ומשמשים בימינו. עליכם לפתור את התשבץ. אם תפתרו את התשבץ במלואו, ייגלה בטור האנכי המודגש שם המשפחה של האיש שחידש את המילים. כתבו את התשובות בכתיב מלא (למשל "אימא" ולא "אמא").

הגדרות:

1. אני גדול מאוד וצף על פני הים במקומות קרים.
2. נוצרתי מחיבור של שתי מילים (הֶלְחָם), ואני מאיר את הדרך לאוניות.
3. אני מתקן שפורצים ממנו מים כלפי מעלה, ואחר כך הם נשפכים לתוך בריכה.
4. אני כתב עת שיוצא לאור אחת לחודש.
5. בעבר קראו לי "עט עופרת".

מי האיש שחידש את המילים בתשבץ? _____

15. לפניכם התרגום המילולי לעברית של כמה צירופים בצ'כית המציינים את שעות היום. השלימו את הטבלה:

המשמעות בעברית	הצירוף בצ'כית (מתורגם באופן מילולי)
שתי דקות לשמונה	"שתי דקות לשמונה"
עשר דקות לעשר	"עשר דקות לעשר"
חמש ורבע	"רבע על שש"
אחת עשרה ושבע דקות	"שמונה דקות לרבע על שתים עשרה"
שש וחצי	"חצי על שבע"
	"עשר דקות לחצי על חמש"
תשע וחצי	
חמש ושש דקות	
	"רבע על שבע"
אחת עשרה ועשרים וחמש דקות	

16. ר' יהודה הלוי היה משורר והוגה בספרד המוסלמית במאה השתים עשרה. הוא חיבר ספרים, שירי חול וקודש, וגם חידות. פעמים רבות נהג לרמוז לערכן המספרי של אותיות בגימטרייה.

לפניכם חידה אחת שחיבר ובה דו־שיח קצר בין אישה לאיש.

יַעֲלֵת הַחֵן תִּשְׁאַלְנִי: / "אֶת מִי חָשַׁקְתְּ בְּצַבָּאוֹת?*"

וְאָמַר לָהּ: "אִם לֹא תִדְעִי – / הֶסִירִי אֶת הַנֶּשֶׁשׁ מְאוֹת".

(*צַבָּאוֹת = צורת רבים של צַבִּיָּה, נקבה של צָבִי וכינוי לעלמה חיננית)

גלו את תשובת האיש, והסבירו בקצרה כיצד הגעתם אליה. רמז: הפתרון טמון בקריאה דו־משמעית של אחת המילים בחידה.

17. במהלך שנות ה־30 של המאה ה־19 פיתח סמואל מורס את קוד מורס, מערכת של קווים ונקודות לייצוג אותיות ומספרים, הניתנים לשידור במכשיר טלגרף. ב־1844 נשלחה הודעת הטלגרף הראשונה, לאחר שנחנך קו טלגרף בין וושינגטון לבולטימור, ובה נכתב:

What hath God wrought?

בתרגום לעברית: **מַה פְּעַל אֵל?** (במדבר כג, כג)

לפניכם התרגום בעברית כתוב בקוד מורס :

--- -- .---. ---. ---. ---.

א. לפניכם רשימת מילים בעברית. התאימו בין המילה הכתובה עברית לכתיבתה בקוד מורס.

פעולה, תריס, אוכל, הגה, פלוגה, אבא, כותל, מחוג

_____	5. - .- .- .. -.-	_____	1. .- .- .- .- .-
_____	6. .- .- .- .- ..	_____	2. --- .- .- .- .-
_____	7. --- .- ---	_____	3. .- .- .- .-
_____	8. .- .- .- .- .-	_____	4. --- .- .- .- .-

ב. לפניכם ביטוי בן שלוש מילים הכתוב בקוד מורס:

...- .. .- .- .- --- ..- --- .- .- .-

מהו הביטוי? _____

18. שאלת נשיא האקדמיה ללשון העברית, פרופ' אהרן ממון:

רב האי גאון (939–1038 לספירה) היה מאחרוני הגאונים בבבל. מלבד פעילותו בתחום ההלכה ובתחום מסירת התלמוד וביאורו, הוא חיבר בשלהי האלף הראשון לספירה מילון מקיף עברי-ארמי שהגדרותיו נכתבו בערבית יהודית. המילון נקרא "פְּתָאב אֶלְחָאִי" (=החיבור המקיף), ואכן הוא מילון כולל ושיטתי לאוצר המילים העברי והארמי שבמקרא ובספרות שנכתבה לאחר המקרא עד ימי הגאון.

הערכים במילונו של האי גאון הובאו בשיטה ייחודית.

לפניכם דוגמה לקבוצת ערכים שהובאו כולם תחת האות חי"ת בזה אחר זה:

חט"ל, חל"ט, טח"ל, טל"ח, לח"ט, לט"ח

'חטיל' שם אדם (עזרא ב, נז; נחמיה ז, נט). **חלט** תרגום 'לצמיתות' [...]

טח"ל – 'טחול' (משנה חולין ג, ב) [...] **טל"ח** בארמית הוא הבשר הפרוס.

א. הביאו שני עקרונות לשיטתו של האי גאון בהצגת הערכים.

ב. אילו הייתם כותבים מילון בשיטתו של האי גאון, באיזו **אות** הייתה מופיעה המילה **מִצְעָד**, ומה היה **סדר השורשים** בראש הערך?
